

Sjalousi var ifølge aktor motivet da O.J. Simsons ekskone Nicole Brown Simpson og hennes venn Ron Goldman ble brutalt knivstukket og drept i Los Angeles i 1994. Til tross for en mengde sterke indisier og en forhistorie med voldsepisoder og stalking, ble den tidligere amerikanske fotballstjernen frikjent i 1995 etter en av USAs mest oppsiktsvekkende rettsaker noensinne. FOTO: NTB SCANPIX

Verdens farligste følelse

Hat og kjærlighet er nært beslektet. Ingenting knytter dem sammen som sjalousien.

Bodil Fuhr

Publisert: 14.jul. 2013 21:38 Oppdatert: 14.jul. 2013 21:38

Hun har levd med truslene og slagene i mange år. Fordi hun så flørtende på en annen. Smilte innbydende til en tredje. Og antageligvis har ligget med begge to, ifølge beskyldningene som hagler over henne. Han kaller det kjærlighet. Hun opplever det som sykkelig sjalousi.

Nå orker hun ikke en dag til. Hun vil ut av forholdet.

Det er særlig når kvinnen bestemmer seg for å gå at det blir farlig. Det er i oppbruddsfasen det toppe seg, ifølge kriminolog og voldseksperter Kjersti Ericson

Sjalousi - den ulmende følelsen av hat mot den som truer ditt kjærlighetsliv - er dessverre fremmed for de færreste av oss. Men for noen tar det grønnøyde monsteret helt overhånd.

Norge er på Europatoppen når det gjelder partnerdrap. Og sjalousi er nesten alltid en dominerende faktor. Kombinasjonen med raseriet som oppstår når hun vil gå - altså ikke vil ha ham mer - kan bli fatalt. Det å bli forlatt er jo nettopp det et menneske frykter mest når sjalousien herjer.

- Men det finnes ingen soleklare logikk når det gjelder denne intense følelsen. En tredjedel av dem som dreper sin partner, prøver samtidig å drepe seg selv. Når kjærligheten ikke lenger finnes, opplever de at livet ikke lenger er verdt å leve, sier spesialpsykolog og leder for Alternativ til Vold i Stavanger, Per Isdal.

Født sånn

I 95 prosent av alle såkalte partnerdrap er det menn som dreper. Voldelig sjalousi er først og fremst et maskulint problem.

- Mye av forklaringen finnes i den kulturelle tradisjonen omkring maskuliniteten, der menn handler i stedet for å føle. Det ligger i vår historie at kvinnen er mannens eiendom, og rester av dette ligger dypt og kan påvirke menn ubevisst i ekstremt emosjonelt belastende situasjoner, påpeker Isdal.

Samtidig har det mye med styrkeforhold, mulighet og tilgang på drapsvåpen å gjøre. En undersøkelse på 90-tallet om partnerdrap i ulike vestlige land, viste at fordelingen var 10 til 100 mellom kjønnene. Men i enkelte stater i USA, der det var særlig lett å få tak i håndvåpen, var fordelingen 100-100 mellom kvinner og menn.

”Det er særlig når kvinnen bestemmer seg for å gå at det blir farlig.

- Det handler også om å være utrygg på seg selv, usikker og redd. Fremfor å vedkjenne seg denne følelsen, foretrekker noen å overføre den på andre ved å gjøre dem lunefulle og farlige. Hvis man i tillegg ikke har evnen til å styre de kraftfulle følelsene som oppstår, kan det ende opp i den ultimate voldshandlingen, sier Isdal.

Men ingen går helt fri fra den magevonde følelsen. Ifølge en omfattende amerikansk studie på årsaken til sjalousi og dens dynamikk, angår sjalousi 98 prosent av alle mennesker. Og det er ikke bare negativt.

- Sjalousi utviklet seg for en god grunn, hevder antropologen Helen Fisher. Den kunne avverge svik fra en partner og bidra til å styrke den familieenheten som var nødvendig for at avkommet skulle overleve. Muligheten for sjalousi har også bidratt til at folk flest unngår «rundbrennerne» og favoriserer de mer stabile og langvarige forholdene, ifølge Fisher.

Baby Konge

- Sjalousi er en av de helt grunnleggende menneskelige følelsene, sier professor og klinisk psykolog Siri Gullestad.

I et dybdepsykologisk perspektiv handler det først og fremst om det lille barnet som fortrinnsvis bør være hovedpersonen i mors tanke og sinn den første tiden. Slik blir grunnlaget for en sunn selvtilit hos babyen lagt. I psykologien sier man at eldstebarnet - Deres Majestet babyen - detroniseres når et søsken blir født. Og jo nærmere den første i alder nestebarnet er, jo voldsommere kan søskensjalousien bli.

- Misunnelsen handler om å ikke kunne ha en annen egenskap eller objekter, mens sjalousien er trekantens psykologi. Man konkurrerer om en annens gunst, sier Gullestad.

Hun husker selv tilbake til barndommen, da hun fant på diverse infantile teknikker for å rydde sin halvannet år yngre bror av veien - om ikke annet dukke ham ned såpass at han kjente sin plass.

Ingmar Bergman forteller fra sin barndom at da hans yngre søster kom til verden - og eldstebroren stoppet å plage ham og attpåtil betrodde ham oppgaven å ta livet av lillesøsteren - betraktet han det som en ære.

- Det sier litt om hvor dypt sjalousien stikker i de fleste av oss. Den er sterkt knyttet til trusselen mot følelsen av å være den utvalgte, sier Gullestad.

Brennhett

Der ligger også mye av forklaringen på hvordan «helt vanlige mennesker» kan ende opp som drapsmenn, gitt alle de gale omstendighetene.

I fransk straffelovgivning vil en såkalt *Crime Passionnel* ikke straffes på samme måte som overgrep «med kaldt blod». Finner du kona di i seng med en annen og du griper til pistolen, kunne du som mann, helt frem til 70-tallet, få en svært mild dom, til og med bli frifunnet i enkelte tilfelle. I USA, omtales det samme som «midlertidig sinnssykdom».

”Kulturelt er det fortsatt mer utålelig for en mann å bli bedratt. De har større potensial for aggresjon, klinisk psykolog Siri Gullestad.

Uansett hva man velger å kalle det - ingen følelse fører så direkte til voldsutøvelse.

- Det er den ultimate ydmykelsen; at en annen får tilgang til den kroppen man selv har hatt tilgang til. Den emosjonelle logikken i dette er at hvis ikke jeg får henne, skal ingen andre få henne heller, sier Gullestad.

Sjalusien er ofte en kompott av følelser som raseri, eiesyke, mistenksomhet og såret stolthet. Og følelsene er nokså jevnt fordelt på kvinner og menn.

Men reaksjonene er forskjellige. Dolly Parton synger om Jolene - den vakre og forresten grønnøyde kvinnen mannen hennes er forelsket i. Hele sangen er en bønn om at Jolene må holde seg unna, hun som kan få hvem hun vil.

Andre kvinner har mer til felles med den greske gudinnen Hera, selve arketypen på kvinnelig sjalusi. Når hennes stadig vekk utro mann, Zeus, har satt barn på Semele, sørger hun for at rivalinnen blir brent på bålet.

Men den klassisk kvinnelige reaksjonen er å få medlidenhet i gruppen - den bedratte søker kvinnefellesskapet, der alt forklares med at han er en drittsekk og at kvinnen dermed har den moralske retten på sin side.

- Men mange kvinner, som slik er blitt oppmuntret til å forlate mannen sin, har fått problemer. Ofte underkjennes den tilhørigheten og det ofte sterke båndet som kan oppstå mellom to mennesker, sier Gullestad.

«Drittsekk»

Like fullt; både de bedratte kvinnene og dem som selv har vært utro, viser seg mer innstilt på å arbeide for å redde forholdet enn menn. De bedratte mennene er mer tilbøyelig til å forlate forholdet for å beskytte selvfølelsen og redde ansikt. Det er fortsatt slik i moderne forskning at menn sier de har hatt mange og kvinner lyver på seg færre seksuelle partnere enn de faktisk har hatt.

- Kulturelt er det fortsatt mer utålelig for en mann å bli bedratt. De har større potensial for aggresjon og ydmykelse i det offentlige rom. Tradisjonelt er det hans manglende potens som får skylden.

Noen evolusjonspysykologer mener også at menns sjalusi trigges av seksuelt utroskap, mens kvinner først og fremst føler seg truet av emosjonelt utroskap.

Rom for sjalusi

Men hva er det som til syvende og sist skiller drapsmenn fra oss andre, mer teoretiske syndere?

- Kontrollmekanismene er forskjellige. Menneskets struktur er mer eller mindre solid skrudd sammen for å romme disse voldsomme følelsene, sier Gullestad

Noen har også en kreativ evne til å omforme følelsen kunstnerisk. Andre finner trøst i deres kunst. Det å se at smertefulle ting du selv har opplevd er beskrevet av en annen, kan gi en dyp erkjennelse av noe fellesmenneskelig.

Men 68-generasjonens forsøk på en ideologisk overvinning av sjalusien var ikke særlig vellykket. Blant annet mesterlig demonstrert i svenske Lukas Moodyssons film *Tillsammans*.

- Sjalusi er en naturlig reaksjon når følelsen av å være utvalgt er truet. Eierskap og eksklusivitet er jo som oftest en del av kontrakten i et parforhold. Kommer det inn noen som truer paret, er det legitimt å reagere, mener Siri Gullestad.

Men, akkurat som med kjærligheten, finnes det ingen kur for sjalusi. Med mindre du aldri føler deg god nok og lider av en stadig sjalusi som viser seg helt ubegrunnet.

Hvis partneren din derimot virkelig bedrar deg, eller velger å forlate deg på grunn av en annen, må det bare slettes ut. Og rommes, som andre tap i livet.

Voldsom sjalusi

95 prosent av alle partnerdrap begås av menn.

En overveiende andel av disse er motivert av sjalusi.

Sjalusi involverer en tredjeperson, som man slåss om gunsten til.

Norge er på europatoppen når det gjelder partnerdrap.

Fra 2000 til 2009 utgjorde partnerdrap 1/4 av alle drap. Internasjonalt er tallet hvert femte.

Hittil i år er halvparten av alle drap i Norge partnerdrap.

Fra 1991 til 2010 er totalt 165 personer drept av partner eller ekspartner i Norge. 18 av de drepte er menn, 147 er kvinner.

LEDIGE STILLINGER	
 LEDIGE FASTLEGEHJEMLER Søknadsfrist: 30.07.2013	 KJEVEORTOPED i tannhelsetjenesten Søknadsfrist: Snarest
For å se alle utlysningene i rulleringen, klikk her!	
 kommunal jobb.no jobber i kommuner og Fylkeskommuner	

Mest lest

«Det var altfor tidlig å vite om jeg trengte hjelp»

Mange av søsknene til ungdommene som overlevde Utøya får ikke den oppfølgingen de trenger. Kort tid etter 22. juli fikk Stian Rasmussen Fevang (24) vite at han ikke trengte videre oppfølging.

Byråd Ola Elvestuen blir historisk - som veps

Byråd Ola Elvestuen (V) er sannsynligvis den første norske politiker som får et insekt oppkalt etter seg på nesten hundre år.

Jobb	Profilerte Stillinger
	SENIOR GEOLOG / GEOFYSIKER VNG NORGE
	STRATEGISK INNKJØPER - UTBYGGING FIBERNETT BROADNET
	BUSINESS CONTROLLER ITELLA LOGISTICS AS
	SELGER ØSTLANDET LANDKREDITT FINANS
	IKT DIREKTØR POLITIETS SIKKERHETSTJENEST...

Søk stilling her

Alle kategorier▼

Søk

VIS ALLE STILLINGER

Jobb

Søk

VIS ALLE STILLINGER

Gode Tilbud

•

[Vi fører regnskap for AS, NUF, DA, EPF, boligsameie og barnehager m.m.](#)

HAGEMØBLER

Besøk verdens største
hagemøbelsenter på:

www.hallerud.com